

Frank Lloyd Wrights meesterwerk

Architectuuricoon Fallingwater

In plaats van aan, bouwde Wright óp de Bear Run-waterval

Architect Frank Lloyd Wright was een koppig man, een eigenschap die hij deelde met warenhuismagnaat Edgar Jonas Kaufmann. Toen Wright en Kaufmann gingen samenwerken, ontstond er dus al snel de nodige wrijving. Maar, zonder wrijving geen glans. De botsing der karakters resulteerde in een explosie van creativiteit. Toen de stofwolken waren opgetrokken stond bovenop de Bear Run-waterval volgens de leden van de American Institute of Architecture 'het allerbeste werk uit de geschiedenis van de Amerikaanse architectuur':

Fallingwater, een waar monument.

TEKST → ROBERT DE KONING (JOURNEYISM.NL)

FOTOGRAFIE → ELLEN LINNENKAMP (JOURNEYISM.NL), WESTERN PENNSYLVANIA CONSERVANCY

★ De weg naar Fallingwater voert de bezoeker langs verval. De basis van de onvrede die Pennsylvania tijdens de laatste presidentsverkiezingen van een blauwe in een rode staat veranderde. Verlaten fabrieken, afbladderende verf en bovengemiddeld dikke mensen die langs de groentefdeling van de Walmart snellen in elektrische winkelwagenkarretjes. Het contrast met de grandeur van het ontwerp van Frank Lloyd Wright is groot. Net als dat met het glanzende verleden van Wrights opdrachtgever, Edgar Kaufmann.

Amerikaanse droom

Kaufmann vergaarde zijn fortuin met het gelijknamige warenhuis dat haar hoofdvestiging in Pittsburgh had. Samen met zijn vrouw Liliane bouwde *E.J.*, zoals zijn vrienden hem noemden, een bloeiend winkelimperium in Amerika's oostelijke staten. Liliane vloog eens in de zoveel tijd naar Parijs van waaruit ze Franse producten en stijl meenam naar de Verenigde Staten. Edgar was een marketingtalent die de nieuwe middenklasse kennis liet maken met de Amerikaanse droom, verpakt in art deco. Het stel dreef hun imperium en elkaar tot grote hoogte tot Edgar Kaufmanns amoreuze avonturen hun huwelijk de afgrond

'Architect Frank Lloyd Wright ontwierp Fallingwater in minder dan drie uur tijd'

in stortten. In 1952 overleed Lilian na het nemen van een overdosis slaappillen.

Macy's

Vermoedelijk was het laatste slippertje van haar man er een te veel voor Lilië. Edgar overleed drie jaar later in zijn nieuwe, wederom iconische Desert House in Palm Springs, Californië. Hun zoon, Edgar junior, herenigde zijn ouders. Wie het hoogtepunt van hun huwelijk – Fallingwater – bezoekt, passeert zonder het te weten hun graf. Verscholen achter de roodendrons, aan een kabbelend beekje zijn ze samen tot in de eeuwigheid. Het imperium dat ze samen hadden opgebouwd en in 1946 hadden verkocht werd uiteindelijk door Macy's ingelijfd. In 2006 zette de warenhuisgigant de naam Kaufmann bij het grofvuil om negen jaar later de iconische winkel in hartje Pittsburgh te sluiten. Inmiddels is de renovatie van het complex in volle gang en keert Kaufmanns Grand on Fifth Avenue dit jaar terug als luxe winkel- en woonparadijs.

Geest uit de fles

Terwijl de Kaufmanns in de jaren dertig hard aan de weg timmerden, was de carrière van architect Frank Lloyd Wright enigszins in het slop geraakt. De vader van de Prairie House-stijl werd achtervolgd door (huwelijks-)problemen, dood en verderf. Wright was nog steeds een briljante, maar ook dolende geest. Edgar junior die geen interesse

Ieder seizoen heeft haar eigen gezicht

had in een baan in de retail, maar architect wilde worden, ging als student aan de slag in Wrights Taliesin-studio in Spring Green, Wisconsin. Omstreeks die tijd waren zijn ouders op zoek naar een architect voor hun nieuwe weekendverblijf. Junior stelde zijn docent aan hen voor en Wright tekende, zonder dat hij het wist, voor de kroon op zijn carrière. De briljante, dolende geest was uit de fles.

Proefkonijnen

Kaufmann senior huurde Wright in voor het ontwerpen van een nieuw kantoor in zijn warenhuis en voor het ontwerp van het weekendhuis op hun landgoed ten zuiden van Pittsburgh. Vervolgens gebeurde er (te) weinig. Wright liep maanden achter op schema en ontwierp, terwijl Kaufmann al in de auto zat op weg naar Wrights studio, Fallingwater in minder dan drie uur tijd. Kaufmann was direct verkocht, maar beide heren zouden voor, tijdens en na de bouw vele malen botsen. Wright stond bekend om zijn eigenwijsheid. Mijn klanten, dat zijn eigenlijk proefkonijnen, was zijn stelling. De al even eigenwijze Kaufmann was echter niet van plan als een bang hertje met grote ogen doodstil in het midden van de weg in de koplampen van de grote architect te blijven staren. Hij ging met regelmaat tegen Wright in, wat behalve vuurwerk ook een levenslange vriendschap opleverde. Beide mannen bewonderden elkaars standvastigheid. Naast vriendschap leverde Kaufmanns koppigheid ook het behoud van Fallingwater voor de generaties na hem op. Als het namelijk aan Frank Lloyd Wright had gelegen, was de draagconstructie van het huis de helft minder gestaald geworden en was het nu al lang in het water van de Bear Run gestort.

Nadruppelen

De gevechten over bewapening, raamkozijnen, bureaus, meubels en ingebouwde boekenkasten resulteerden in een verviervoudiging van de bouwkosten. En zoals bij de meeste ontwerpen van Wright het geval was, bleef het daar niet bij. Al direct na de oplevering lekte Fallingwater aan alle kanten, een probleem dat anno 2017 nog steeds nadruppelt. Voor bezoekers zijn dit echter smakelijke voetnoten in de tastbare geschiedenis van de Amerikaanse architectuur. Geschiedenis waar je letterlijk deel van uit kunt maken door er doorheen te lopen. Edgar Jonas Kaufmann junior schenkt Fallingwater in 1963 aan de Western Pennsylvania Conservancy. Eén van zijn voorwaarden is dat het gebouw in de oorspronkelijke staat blijft. Het moet er zo uitzien, dat het lijkt of de Kaufmanns ieder moment thuis kunnen komen. Wie Fallingwater binnenstapt voelt zich daarom eerder gast dan bezoeker.

Het lijkt alsof de Kaufmanns ieder moment kunnen thuis komen

In Fallingwater ben je gast, geen bezoeker

De trap leidt je vanuit de woonkamer naar de waterval, een natuurlijke airco

Wright bracht op organische wijze buiten naar binnen en visa versa

Voor meer informatie over Fallingwater kun je terecht op www.fallingwater.org